

Jejich duše byly krásné

Korespondence Libuše Palachové s rodinou Jana Zajíce

PETR BLAŽEK

Ústav pro studium totalitních režimů v létě 2015 převedl do elektronické podoby více než čtyři tisíce stran dokumentů, které se týkají života a sebeupálení Jana Zajíce. Jedná se o archivní sbírku rodiny Zajícových, nyní uloženou v Národním archivu a přístupnou badatelům. Její součástí jsou také kopie korespondence, kterou rodině zaslala paní Libuše Palachová.

Ve sbírce je dochováno celkem patnáct pohlednic a dopisů z období let 1969–1979, které napsala paní Libuše Palachová. V uvedeném období žila osamocena ve Všetatech, plná smutku a bolesti ze ztráty syna Jana, který se 16. ledna 1969 zapálil na Václavském náměstí, aby vyburcoval veřejnost z letargie, do níž upadala necelých pět měsíců po srpnové okupaci. Marně se snažila soudně hájit jeho čest před členem ÚV KSČ a poslancem Vilémem Novým, který hovořil o zneužitím studentovi. Státní bezpečnost dlouhodobě kontrolovala její korespondenci a úkolovala několik tajných spolupracovníků, aby ji sledovali zejména při lednovém výročí. Až do podzimu 1973 také vyvíjela různými cestami tlak na paní Palachovou a jejího syna Jiřího, aby dali úřadům souhlas k exhumaci ostatků Jana Palacha na Olšanských hřbitovech (již v roce 1970 byla roztavena náhrobní deska, kterou vytvořil Olbram Zoubek),² kam chodila řada lidí uctít jeho památku.³

Publikované dopisy paní Libuše Palachové jsou především svědectvím o tragickém údělu matky, která ztratila milovaného syna. Přesto dokázala nalézt sílu a v březnu 1969 napsala kondolenci rodičům Jana Zajíce, kteří sdíleli podobný osud. Navázala s nimi blízké přátelství, které trvalo až do její smrti. Poslední dochovaný dopis paní Palachové je z června 1979, kdy prodala rodinný dům ve Všetatech a odstěhovala se za synem Jiřím a jeho rodinou do Kamenického Šenova. Dne 24. září 1980 po těžké nemoci zemřela krátce před svými sedmašedesátými narozeninami.

Dokumenty jsou řazeny chronologicky. Přepisy jsou opatřeny regestem s informacemi o místě a datu vzniku (v některých případech jsou tyto informace určeny podle kontextu či podle otištěných poštovních razítek), archivním odkazem a poznámkami. Dokumenty jsou publikovány v původní podobě, opraveny byly pouze podle současných pravopisných pravidel.⁴

Jan Palach

Foto: ABS

Jan Zajíc

Foto: ABS

1 Dokumenty byly do Národního archivu předány 14. srpna 2015 společně s elektronickou kopií.

2 Obdobný tlak zažila také rodina Jana Zajíce, jehož náhrobek nemohl nést reliéf, který vytvořil rovněž Olbram Zoubek.

3 Blíže BLAŽEK, Petr: Akce „Palach“. Edice dokumentů z provenience ministerstva vnitra, In: BLAŽEK, Petr – EICHLER, Patrik – JAKUB, Jareš a kol.: *Jan Palach '69*. Togga – FF UK – ÚSTR, Praha 2009, s. 349–608.

4 Všechny publikované dokumenty jsou uloženy v Národním archivu v jedné archivní jednotce, jejíž označení je prozatímní (NA, sbírka rodiny Jana Zajíce, karton 2, a. j. 22).

Rodina Palachových na pohřbu Jana Palacha v Praze, 25. leden 1969. Uprostřed Libuše Palachová, vlevo její syn Jiří a vpravo jeho manželka Ilona Palachová

Foto: ABS

Dokument č. 1

1969, 13. březen, Teplice – Kondolence Libuše Palachové rodičům Jana Zajíce

Drazí rodiče Jana Zajíce!

Přijměte prosím moji nejhlubší soustrast nad ztrátou vašeho drahého syna Jana.⁵

Stejně jako vy i já a můj syn prožíváme kruté chvíle nad mým synem, nezapomenutelným Janem, který též obětoval život pro stejné ideje naší drahé vlasti.

Kéž by nebyly jejich oběti zbytečné. Národ se povzbudil nad jejich hrdinnými činy, cizina s námi sympatizuje, a co bude dál?

Snad dějiny jednou budou vyprávět o hrdinných obětech, které pro krásné humánní ideje obětovaly své životy a budou příkladem celé naší mládeži.

Musíme být hrozně stateční, abychom překlenuli tak tragickou událost, a musíme se posilovat slovy, které vy i my od našich přátel dostáváme.

Věřím, že nakonec přece jen pravda zvítězí.

Vaše Libuše Palachová

⁵ Jan Zajíc se upálil 25. února 1969. Blíže DORKO, Branislav: *Jan Zajíc*. Matice Slezská, Opava 2012.

Dokument č. 2

1969, 26. květen, Kamenický Šenov – Dopis Libuše Palachové adresovaný Martě Zajícové

Milá paní Zajícová!

Moc Vám děkuji za dopis a za báseň věnovanou mému drahému Jeníčkovi od Vašeho milovaného syna.⁶ Je smutná, procítěná, tak jako my jsme smutny a bolest, kterou máme, budeme cítit vždy, celý život. Proč jen to tak vše přišlo? Mohli se naši chlapečkové těšit se životem jako druzí a my jsme v jejich přítomnosti se mohly hrát! Jak je vše smutné! A člověk musí žít – pro druhé! Ať žije, jak žije, ale musí. Vy máte manžela a dvě děti, přece se večer sejdete, popovídáte si, ale já mám syna již ženatého⁷ a tak bývám doma večer sama a je mi velmi teskno. Zatím jsem ve stavu nemocných, ale již od července budu opět v zaměstnání – snad to bude pro mne lepší. Nyní jsem na čas u syna. Je hodný, chce, abych u nich zůstala, ale já si myslím, že v práci mu bude lépe. Myslím, že i Vy jste zaměstnána? Člověk si myslí, tak snad bude lépe, ale víme, Vy i já, že nikdy naše bolest z našich srdcí nevyvizí. Přeji Vám i celé rodině alespoň zdraví.

Vaše Libuše Palachová

Báseň Janu Palachovi

Jan Zajíc

Rozmarné odpoledne
kolem vezou víc než Prométhea
Oči jsou prolomená hráz
Pláču na chodníku
Pro všechno

Pro těch jednadvacet let
pro cizími vojáky sražený jarní květ
pro Člověka, co odmítl jít zpět
pro srdce, do kterého by se vešel svět
pro několik nevykřičených vět
Chce se mi zařvat – teď hned
Pryč s nimi! Ať žije nový svět!
To ticho řve ze mne

Praha teď skutečně dotýká se hvězd
Svou bolest, co zatíná se v pěst
Ticho rve uši
Všichni to vědí a mlčí
Ústa jim zacpal strach ze života i smrti
Je leden roku 69
I láska bolí
proto pláči.

Dokument č. 3

1969, 16. červen, Ždiar – Dopis Libuše Palachové adresovaný Martě Zajícové

Milá paní Zajícová!

Děkuji Vám za dopis, který jsem dnes obdržela. Poslal mi ho můj syn do Tater, kde toho času jsem. V neděli proto jsme se s Vámi nemohla sejít. Dostala jsem od podniku, v kterém pracuji, poukaz na 14 dnů. Nechtěla jsem ani jeti, však sama víte, jaký zájem člověk dnes má, ale přece jsem poslechla syna, abych jela a tak jsem zde.

V normálním případě jak by se člověk díval na ty krásy naší republiky, ale dnes?

Proč jen jsme tolik postiženy? Víte, milá paní Zajícová, já stále musím vyhledávat nějakou společnost – nemohu být sama. Ve Všetatech, kde budu pokračovat v zaměstnání, jsem úplně sama a tak nevím, jak vše budu snášet.

Do zaměstnání půjdu od července. Snad mi to prospěje, snad ne.

Když jsem v Šenově u syna, aspoň si ho denně pohladím, potěším se s ním. Je mi nade vše drahý – tak je mi potřebná jeho společnost. Věřte mi, má drahá, že jedině on mě posiluje a že jedině on je příčinou, že tady vůbec ještě existuji. Je to moje opora, moje všecko.

Zvete mne k vám. Děkuji Vám. Ráda se k vám podívám, myslím však, že trochu později, snad v srpnu? Ovšem, jsou prázdniny, dovolené a tak ani snad doma nebudete?

Až přijedu z hor, budu mít ve Všetatech pokrývače a zedníka. Potřebuji opravu na domku a mám oba objednané.

Nemohli byste se vypravit vy k nám? Byla bych tomu velice ráda, moc ráda bych vás u nás uvítala.

Říkal mi pan Procházka, trenér z Prahy, že vás pozve na 29. 6. do Všetat na sportovní odpoledne⁸ – a tak se připojuji s pozváním i já. Prosím, sdělte mi však, zda tento den přijedete. Budeme si moc co říct.

Tento den bude se mnou i můj syn, který vás též rád pozná.

Zvu vás tedy srdečně a upřímně k nám. Autem máte možno přijeti všichni.

Zdravím celou vaši rodinu a na shledanou se těší
vaše Libuše Palachová

P.S.: Od 22. VI. budu ve Všetatech.

6 Báseň Janu Palachovi napsal Jan Zajíc 25. ledna 1969 pod dojmem Palachova pohřbu. Srov. dok. č. 4.

7 Jiří Palach (nar. 1941) se oženil v roce 1966. Bydlí od počátku šedesátých let v Kamenickém Šenově.

8 Dne 29. června 1969 se ve Všetatech uskutečnil 1. ročník turnaje žáků v kopané „Memoriál Jana Palacha“. Jedním z přihlášených týmů

Rodina Zajícových na pohřbu Jana Zajíce ve Vítkově, 2. března 1969. Zleva bratr Jaroslav, sestra Marta, matka Marta Zajícová a otec Jaroslav Zajíc
Foto: NA/Miroslav Hucek

Dokument č. 4

1969, 8. listopad, Kamenický Šenov – Dopis Libuše Palachové adresovaný manželům Zajícovým

Milí přátelé,

včera jsem měla návštěvu – studentku. Jede do Francie na rok a moc mě prosila, abych jí opatřila fotografii vašeho Jana a báseň, kterou věnoval našemu Janovi⁹ – chce si oboje vzít s sebou. Protože báseň mám v druhém domově (jsem chvíli u syna a opět ve Všetatech), prosím vás, zda byste jí mohli oboje poslat, a bude-li možno, brzy. Je to velká vlastenka a naše Jany má ve velké úctě. Prosím proto, vyhovte jí. Adresa: Magda Saxlová, [...],¹⁰ Chrudim III.

Vzpomínám na vás a doufám, že se někdy shledáme.

Tolik bych vám toho chtěla říci – v dohledné době však mi [to] nebude možné. Budu nyní delší čas u syna v Šenově. Byla bych moc ráda, kdybyste si na mně řádkem vzpomněli.

Objímám vás oba.

Vaše L. Palachová

[...]¹¹

Kamenický Šenov, okr. Česká Lípa

bylo pražské Družstvo Jana Palacha, které založil 19. ledna 1969 trenér František Procházka. Krátce po turnaji mu bylo působení u mládeže zakázáno. Archiv Jiřího Palacha, Dopis Františka Procházky adresovaný TJ Sokol Všetaty, 1969. Srov. dok. č. 5.

9 Srov. dok. č. 2.

10 Adresa.

11 Adresa.

12 Správně Reprezentační dům hlavního města Prahy, nyní Obecní dům. Nachází se na náměstí Republiky, v sousedství Pražské brány a naproti domu U Hybernů

Dokument č. 5

1969, 24. listopad, Kamenický Šenov – Dopis Libuše Palachové adresovaný Martě Zajícové

Vážená paní Zajícová,

děkuji Vám velmi za Váš milý dopis. S díky přijímám Vaši nabídku – moc ráda se s Vámi sejdu.

Odpusťte prosím, že odepisuji trochu opožděně, ale nevěstu mám v nemocnici a tak mám více starostí.

Přijde však již zítra a tak jsem ráda!

V Praze bych Vás očekávala asi od ½ 1 do 1 hod. v reprezentačním domě¹² (vedle Prašné brány). Poobědvám tam.

Přijedu sice ráno, ale mám ještě nějaká obstarávání a tak si myslím, aby celé to sobotní odpoledne jsme mohly být spolu. Psala jsem též p. Procházkovi¹³, že přijedu a kde budu. Obstarává mi cosi.

Protože se brzy uvidíme, na což se moc těším, nebudu se více rozepisovat. Vše si povíme při setkání.

Upřímný pozdrav Vám i celé milé rodině.

Vaše L. Palachová

Dokument č. 6

1969, [prosinec],¹⁴ Všetaty – Dopis Libuše Palachové adresovaný manželům Zajícovým

Milí přátelé,

děkuji vám za dopis i za pozvání k vám. Je však již špatný čas na cestování a tak snad až na jaře se k vám podívám. Moc ráda bych vás všechny viděla, popovídala si s vámi o všem, co mně tíží i vás. Stále mám nějaké soužení a teď poslední dobou toho bylo až dost. Jsem zde ve Všetatech sama v domku a tak si dovedete představit, jak mi je. Hledám útěchu u svých přátel. Syna mám až na severu Čech a tak mi není možno tak často ho navštívit. Přesto však alespoň měsíčně tam dojedu. Mají roztomilou malou dcerušku a tak se tam trochu potěším. Je mi moc smutno, moji milí, stále se vláčím sem tam se svými vzpomínkami a tak se to vleče den ode dne.

Tu věc v Praze stále nemám rozřešenu a u vás myslím je tomu podobně.¹⁵ Já nemohu dát na hrob ani fotografii. První se ztratila, je na hřbitovní správě, a druhou sebral (po zavření hřbitova člověk, kterého pravděpodobně někdo sledoval, ale bojí se říci naplno jeho jméno. Loupí prý i kytky z hrobu. Člověk žasne nad tou otrlostí!

Za týden mají naši hoši svátek,¹⁶ svátek, který slavíme slzami a bolestí. Proč jen byli tak čistí? Oč se vede lépe lidem opačného charakteru. Jaká to nespravedlnost – za darovaný život, za nečistší myšlenky, taková odplata. Se vzpomínkami na vše, co nás pojí

Vaše Libuše Palachová

Dokument č. 7

1969, [prosinec],¹⁷ Všetaty – Dopis Libuše Palachové adresovaný Martě Zajícové

Milá paní Zajícová!

Děkuji Vám velmi za milý dopis i za pěknou knihu,

Doufám, že i Vy přijmete ode mne dárek na památku.¹⁸

13 Srov dok. č. 3.

14 Datum není v dopise uvedeno, určeno je podle kontextu, dopis byl patrně napsán před 27. prosincem 1969.

15 Odkaz na problémy, které úřady dělaly paní Palachové s hrobem jejího syna. Na Olšanské hřbitovy v Praze přicházela řada osob uctít památku Jana Palacha. Z toho důvodu se stal předmětem zájmu tajné policie, která se snažila o jeho likvidaci. Nejdříve byla úřady v červenci 1970 odstraněna (a následně roztavena) krátce po instalaci bronzová náhrobní deska, kterou vytvořil sochař Olbram Zoubek. V říjnu 1973 po dlouhodobém vydírání tajnou policií souhlasili nakonec Libuše Palachová a její syn Jiří s exhumací a následným zpopelněním pozůstatků Jana Palacha. Urna s jeho popelem byla po několikaměsíčním vyjednávání s úřady (obávajících se pátého výročí jeho protestu) uložena v roce 1974 urnovém háji ve Všetatech. Hrob na Olšanských hřbitovech byl obnoven teprve v roce 1990. Obdobná situace byla u hrobu Jana Zajíce ve Vítkově, pro který rovněž Olbram Zoubek vytvořil náhrobek (jeho podoba však nebyla úřady schválena a musela být na jejich nátlak upravena). Srov. dok. č. 7.

16 Patrně se jednalo o 27. prosinec, kdy v minulosti Janové slavili svátek Jana Evangelisty.

17 Datum není v dopise uvedeno, určeno je podle kontextu.

18 Srov. dok. č. 8.

Jsem stále hrozně vynervovaná. Nemohu se soustředit a stále mě vše tíží.

Minulý týden mi psala pí Dr. Grygorová z Mariánských Lázní, Vaše dobrá známá, jak v dopisu uvádí.

Nevím, jak jste se seznámily, či snad jste příbuzní? Byla bych moc ráda, kdybyste mi o Vašem vztahu něco brzy napsala. Včera jsem byla v Praze na Olšanech.¹⁹ Brzy budou Vánoce, první Vánoce, kdy mi bude u štědrovečerního stolu chybět můj drahý Jeník a Vám též předrahý syn.

Vím, že jiné východisko není než smířit se s krutou skutečností a utěšovat se tím, že jejich duše byly krásné, plné lásky a dobroty k druhým a že to není utajeno.

Škoda, že jsme si nemohly při našem shledání více pohovořit.²⁰

Věřím však, že příště si toho povíme víc, že bude více času.

Přeji Vám, panu Zajícovi i Vaším milým dětem pevného zdraví a duševní síly v Novém roce 1970.

Upřímně, Vaše L. Palachová

P.S. Pozdrav též od synovy rodiny.

Dokument č. 8

1969, [prosinec],²¹ Kamenický Šenov. – Pozdrav Libuše Palachové adresovaný Martě Zajícové

Drahá paní Zajícová,

posílám Vám ještě pozdrav z Kam. Šenova. Budu již zase ve Všetatech. Děkuji Vám velmi za dopis a snažně Vás prosím, zda byste mi pak napsala, kdy do Prahy přijedete. Budu čekat na stejném místě jako posledně,²² jen hodinu a den určete! Moc se těším. Zůstanu přes noc v Praze. Abychom se lepší poznaly. Jinak je mi hrozně – bojím se dalšího života... Vzpomínám denně, tak právě jako Vy. Kéž se jednou s našimi drahými sejdeme! Přeji Vám ještě jednou do Nového roku hodně síly. Doufám, že jste můj dopis v knize našla.²³ Též od rodiny mého syna upřímné pozdravy.

Líbá Vás i celou rodinu

Vaše Palachová Libuše
Nyní Všetaty 337, okres Mělník

Dokument č. 9

1970, [24. března], [Dubí]²⁴ – Pozdrav Libuše Palachové adresovaný rodině Zajícových

[...]²⁵

Drazí přátelé,

upřímně Vás vzpomíná a zdraví

Vaše L. Palachová

Smutno je mi, velmi smutno a snad již ani jinak nebude. Vzpomínám na oba naše Jany.

Dokument č. 10

1970, [9. květen],²⁶ Brno – Pozdrav Libuše Palachové adresovaný rodině Zajícových

Drazí přátelé,

přijměte ode mne upřímný pozdrav a milou vzpomínku. Jsem na několik dnů v Brně. Je mi teskno. Až pojedete do Prahy, dejte prosím vědět!

Vaše Libuše

¹⁹ Srov. dok. č. 6.

²⁰ Srov. dok. č. 5.

²¹ Pravděpodobný rok napsání pohlednice je určen podle kontextu.

²² Srov. dok. č. 5 a 7.

²³ Srov. dok. č. 7.

²⁴ Datum a místo nejsou v dopise uvedeny, určeny jsou podle poštovního razítka. Dne 25. února 1971 uplynuly přesně dva roky od sebe-upálení Jana Zajíce.

Dokument č. 11

1970, [13. prosinec], [Praha]²⁷ - Pozdrav Libuše Palachové adresovaný rodině Zajícových

Veselé Vánoce a šťastný Nový rok!²⁸
Milé přátelé,
budu na Vás vzpomínati o svátcích vánočních. Bude to již druhý rok bez našich nejdražších a bolest je stále stejná. Prosím Vás snažně, přijedete-li do Prahy, dejte mi vědět, tolik bych s Vámi chtěla pohovořit. Nemohli byste se uvolnit?

Upřímné pozdravy posílá
Vaše Palachová

Dokument č. 12

1971, [25. únor], [Dubí]²⁹ - Pozdrav Libuše Palachové adresovaný rodině Zajícových.

Milí přátelé,
posílám Vám z láz. léčení pozdrav a z plného srdce Vás objímám. Moc vzpomínám...

Vaše Palachová

Dokument č. 13

1971, 16. prosinec, Jeseník - Pozdrav Libuše Palachové adresovaný rodině Zajícových

Veselé Vánoce a šťastný Nový rok!³⁰

Milé přátelé,
posílám Vám pěkný pozdrav z Jeseníku a byla bych moc ráda, kdybych Vás mohla zde uvítat.

Vaše L. Palachová
adr. Sanat. „Petr Bezruč“ č. 108

Dům rodiny Palachových ve Všetatech

Foto: ABS

Samizdatová známka s portréty Jana Palacha a Jana Zajíce, kterou v lednu 1989 vytiskla opozice v Gdaňsku

Foto: archiv Petra Blažka

25 Na tomto místě je rukou přeškrtnutý předtištěný nápis Radostné Velikonoce.

26 Datum není v dopise uvedeno, určeno je podle poštovního razítka. Dne 25. února 1971 uplynuly přesně dva roky od sebeupálení Jana Zajíce.

27 Datum a místo nejsou v dopise uvedeny, určeny jsou podle poštovního razítka.

28 Tato pasáž je na pohlednici předtištěná.

29 Datum a místo nejsou v dopise uvedeny, určeny jsou podle poštovního razítka. Dne 25. února 1971 uplynuly přesně dva roky od sebeupálení Jana Zajíce.

30 Předchozí pasáž je na pohlednici předtištěná.

Dokument č. 14

1976, [prosinec], [Všetaty]³¹. – Pozdrav Libuše Palachové adresovaný rodině Zajícových

Příjemné Vánoce a nový rok³² 1977

Vám všem drazí upřímně přeje a vzpomíná

Vaše Palachová

Dokument č. 15

1979, 12. červen, Všetaty. – Dopis Libuše Palachové adresovaný Martě Zajícové

Milá paní Zajícová,
odpusťte mi, prosím, že jsem nepřijela v sobotu do Prahy. Měla jsem zde paní, která ode mne kupuje domek, syna Jiřího a tak jsme ukončili vyjednávání. Domek od nás převezme během 14 dnů a my máme zamluvený domek v bydlišti rodiny mého syna a také uskutečníme koupi co nejdříve a budu se stěhovat. Nevím, jak budu snášet tuto změnu, ale snad to pro mne bude lepší. Nu, necháme to osudu. Byla jsem moc nemocná. Potřebovala jsem mezi lidi, a tak jsem 3 roky chodila do zaměstnání. Lékař říká, že to bylo v můj prospěch. Léky užívám stále a cítím se lépe.

A jak se daří celé vaší rodině, milá paní Zajícová? Doufám, že jste zdraví a to je to nejdůležitější. Doufám, že vás někdy všechny uvidím.

Srdečně vás zdravím s přáním pevného zdraví a spokojenosti.

Vaše L. Palachová

Právo 13/3 1969.

Milá paní Jano Zajice!

*Čjnete prosím moji nejbliží zoskudil moudr
plecton vrahk drahého syna Jana.*

*Koupi jaha vy i ja a moji synu puvivovine
kauti ebati mudi mima vopnu naxpovomelblyje
Janu, klyy die obitovat puvod pro pljaci idjce
mim deale drahé.*

*Kie by udjly jejich ebti obyčevní, kiev se
povkudil mudi zjed kumovim ivy, vavim jvimi
jimpaluzije, a co puvte drahé?*

*Jvni udjry vavim puvni vpvivim s kumovim
ebti, kiev pro kievim kumovim i dje obitovni
pve puvoty a puvni puvkudim vevi mudi puvkudim.*

*Kumovim byt kievim drahé, abychem puvkudim
lah kievim vevitost a puvim se puvkudim puvy,
kiev by i mudi vevi puvkudim drahé
kiev, p puvkudim puvim pro puvim puvim.*

Vavim Libuše Palachová!

Milá paní Palachová!

Stejná bolest sblížíje čoposud si neznámé lidi. A my jsme si nyní velmi blízcí. Jsem rovněž zaměstnancem Jenoty a tak můj vědní život se nelišil od Vašeho.

Ve Vašem synovi jsem cítil hrdinu a cítil Vaši velikou bolest. Tyto nástory jsem také sdílal se známými. A stalo se, že jedna známá zpočtybovala a důležitosti takové oběti a řekl doslova: "Vy máte také chlapce a co kdyby to byl VÁŠ? Také byste to schvalovali?"

Tehdy jsem ovšem navštívil, že náš Jenda stane po toku Vašeho Jana a stane se také hrdinou. Tak ho totiž dobří lidé nazývají a věřte, že nám to zní cize. Víím, že to je sobecké, ale my jsme nechtěli hrdinu, ale toho nejposlednějiřího povlivého Honzu a to živého, který by šel docela vědní život v práci, starosti i milování a byl nám oporou ve štěstí.

Teprve při ~~ztrátě~~ ztrátě našeho Jendy cítím i Vaši bolest a poznal jsem, že to dřívější byl jsem obdiv k hrdinovi.

První chlapec dostal jméno po tátovi, ale u Jendy jsem dlouho vybíral, až jsem přišel na Jana a blízkově věřil, že to bude to nejšťastnější jméno. Rád jsem mu připomínal, při vzácných chvílích výchovy, že mistr Jan se nechal pro pravdu upálit a tudíž musí být hoden jeho jména. Netušil jsem, že si to vezme do slova a jednou ho bude do obná mluvit.

A tak mohu jenom citovat nápis se stuby jeho spolužáků: "Utichlou horoucí srdce." Nám však zůstala nesmírná bolest. Sdílela s Vámi Vaši bolest snad nejvíce ze všech lidí.

Hončím slovy Karla Čapka:
Když už je slověk na kříži, to docela na všechno jinak pohlídl, to dřív to rozpjete náročí, to je tím, že je ~~vůd~~ a že tak ~~ráko~~ dje....
Tě drahé ta veliká bolest.

Váš
Jaroslav Zajíc

Víteho 23. března 1969.

Kondolence Libuše Palachové rodičům Jana Zajíce, 13. březen 1969 a odpověď Jaroslava Zajíce z 23. března 1969

Foto: NA

31 Datum a místo nejsou v dopise uvedeny, určeny jsou podle kontextu.

32 Předchozí pasáž je na pohlednici předtištěná.